

Chanukai ajánló

Jávori Ferenc és Dunai Tamás december 17-én a Menházban (részletek a meghívóban)

Chanuka Jávori Ferencsel és Dunai Tamással a Menházban

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt chanuka, a fény ünnepe alkalmából tartandó ünnepségre, melyre **2017. december 17-én, vasárnap 14:00-kor** kerül sor a Menházban.

Program:

- Odesszai kocsmadalok - Jávori Ferenc és Dunai Tamás koncertje
- A Selye János Gimnázium diákjainak műsora (a Debreceni Zsidó Hitközség Kardos Albert Szavalóversenyének résztvevői)
- Ünnepi gyertyagyújtás

A program Komárom Városa, a Bethlen Gábor Alap és a Szlovák Köztársaság Kormányhivatala – Kisebbségi kultúrák 2017 program támogatásával valósulhat meg. Ünnepeljen Ön is velünk! ■

Chanuka ünnepe

Chanuka ünnepe az idén **december 12-én, kedden este** kezdődik az első gyertyagyújtással. Az **utolsó gyertyagyújtás (8.) december 19-én, kedden** van. Az ünnep 20-án, szerdán naplementekor ér véget. Részletes chanukai összeállítást decemberi számunkban olvashatnak. ■

Chanukai gyertya rendelhető

A KZSH idén is biztosít chanukai gyertyát minden érdeklődőnek, a megrendeléseket **december 1-ig** várjuk a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es telefonszámon. ■

Szerkesztői gondolatok

Huszonnyolc évvel a rendszerváltás után azt gondolhatnánk, aki akart, már régen visszatért az egykori vasfüggöny mögé, hogy újra lássa szülővárosát, esetleg felkutassa a család csallóközi gyökereit. A helyzet mégsem ennyire egyszerű. Szinte havonta érkezik egy-egy jelentkezés, főleg Izraelből a hitközség elektronikus elérhetőségeire, melyben a távolba szakadt komáromiak jelzik, hamarosan felkeresik a Menházat.

Mindig öröm egy-egy ilyen találkozás. Először vendégül látni valakit, aki hetven éve a városban látta meg a napvilágot és néhány hónap, év után a Szentföldön telepedett le családjával. Mindig könnyeket előcsalogató pillanat - legyen szó akár a vendégekről, akár a házigazdákról, megtalálni egy-egy nevet a háború utáni anyakönyvben, felfedezni közeli és távoli rokonokat az archívumban, követ vinni a temetőben nyugvó ősök sírjára. A minap egy látogatónk a Király püspök utcában idézte fel első lépéseinek emlékeit, a Klapka téren gondolt vissza a rokonok cukorkás boltjára.

Még most sem késő felkerekedni, ellátogatni hozzánk, egy-egy újabb mozaikdarabbal gazdagítani a Schnitzer Ármin Mikromúzeum gyűjteményét, mindezzel megőrizve még többet a Komáromi Zsidó Hitközség dicső múltjából. ■

PA

Novák Tamás előadása

A Duna Menti Múzeum mellett tevékenykedő Múzeumbarátok Köre a Zichy Apolota előadótermében tartotta meg havi összejövetelét 2017. november 7-én, melyen Dr. Novák Tamás, közösségünk tagja adott elő. Beszélt a zsidóság történetéről, a Holokauszt komáromi vonatkozásairól, az antiszemitizmusról. A baráti kör tagsága érdeklődéssel hallgatta a személyes adatokkal, fotókkal tarkított előadást. Pozitívan értékelték a színes, terjedelmes beszámolót. ■

Presser Gábor a Menházban

Vasárnap, október 22-én nagyon kedves vendégeket fogadhatunk a Menházban, amikor Presser Gábor látogatott el hozzánk barátival. A zsinagóga és a mikromúzeum megtekintése után lehetőség nyílt egy jó hangulatú beszélgetésre is. A képen Kollár Zoltánnal. ■

(Fénykép: Haas Jutka)

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 1996-ban (1996), **főszerkesztő** – szerkesztő: Paszternák Tamás (tamás.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel.:/fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 1996-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády Slovenskej republiky - program Kultúra národnostných menšín 2017. Periodikum je nepredajné. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

✧ A KZSH-t, a HH-t és a Shalom klubot támogatták: Sara Hassan Cohen (Izrael) – a pénzügyi adományon kívül három, Tel-Avivban megjelent magyar fordítású imakönyvet ajándékozott hitközségünknek –, és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✧ Pályázati forrásoknak köszönhetően új fényképezőgépet szereztünk be a Hitközségi Híradó szerkesztőségének. Lapunk következő számaiban már az új eszközzel készített fotók jelennek meg.

✧ A budapesti Magyar Zsidó Múzeum és Levéltárral együttműködve hamarosan nagyszabású projekt kezdődik a Komáromból és környékéről deportáltak életútjának dokumentálására az „Európa a polgárokért” program keretében.

✧ Nyitra megye támogatásával nem sokára elkészül a komáromi mikveto bemutatkozó szórólapunk és utazó kiállításunk.

✧ Luachot, az 5778-as évre szóló zsidó naptárt továbbra is igényelhetnek a titkárságon.

✧ MACHAR – tanuljunk közösen a zsidóságról online oktatási programunk keretében minden szerdán új filmet töltünk fel weboldalunkra. Az érdeklődők az alábbi linken regisztrálhatnak: <http://kehreg.com/machar/>. A már csatlakozott felhasználók a négy szemeszter oktatási anyagát a fenti linken érhetik el.

Támogatóink / naši sponzori:

Balogh István ünnepi beszéde

Elhangzott Erev Rosh Hashanakor a komáromi zsinagógában

Az 5778. zsinagógi esztendő beköszöntésekor, Újév alkalmából tisztelettel **A**köszöntöm a közösség minden tagját és vendégeit! Új év - szokás eképp nevezni Ros hásanát, azonban az ünnep nevének pontos fordítása: az év feje. De honnan is származik ez a kifejezés? Hol jelenik meg először?

A Tórát olvasva, Mózes III. könyvében, a Vájikrában, más néven a Levíták könyvében az ünnepről csak egy mondatot olvashatunk:

„A hetedik hónap első napja legyen pihenőnap számotokra, harsonazen-géssel és ünnepi összefüggéssel.” – itt tehát a jom truá, azaz, „a riadó napja, a kúrtharsogás napja” kifejezés szerepel. Jóval későbbi időbe, a polgári időszámítás előtti 6. századba, a babilóniai fogság korába kell gondolatban utaznunk, ahol először találhatjuk meg ünnepünk mára leggyakoribbá vált nevét. A Júdából és Jeruzsálemből elhurcoltak között élt Ezékiel próféta, akit héberül Jehezkélnek nevezünk. A név jelentése: Az I. ten erőssé tesz. A próféta egész életében megpróbált hű maradni nevéhez, pedig nem volt könnyű dolga.

Ezékiel tagja volt annak a csoportnak, amelyet még a tömeges fogságba hurcolás előtt mintegy tíz évvel előzőleg vittek el a babilóniaiak. A zsidóság vallási és világi vezetőit, a legjobb kézműveseket, iparosokat, katonatiszteket és hivatalnokokat azért vitték Babilonba, hogy ezzel elejét vegyék a nép ellenálló tevékenységének. Ezékiel ekkor még fiatal ember, papi család tagja, a szentély körzetében növekedett fel, arra készült, hogy maga is pap lesz, életét erre a feladatra szánta. A beszédeit és tetteit megörökítő könyvből tudjuk, mennyire kétségbe ejtette, hogy nem töltheti be élete célját és vágyát. De a fogság első tíz évében még reménykedett, hiszen, ha messzire is, a szentély még állt, volt remény.

Azonban időszámításunk előtt 586-ban a babilóniak megelégteltek a kicsiny zsidó állam folytonos ellenállását, szervezkedését, lerohanták azt, elpusztították és lakóinak nagy része Ezékiel és társainak sorsára jutott. Ekkor a prófétában végleg megtört vala-

mi, hisz elveszett annak minden reális esélye, hogy az ő életében még újra-épülhessen a szentély és megszerveződhessen a papi szolgálat. Sosem képes feldolgozni veszteségeit, de tisztában van a feladatával: ébren tartani az összetartozás érzését, a közösség tudatát a megmaradottakban és biztatni őket: lesz még visszatérés.

Ezért járja a babiloni zsidó telepeket és hirdeti újjászületést vizionáló próféciait a nép körében. Ezek egyikeben olvasható a következő mondat:

„Száműzetésünk 25. esztendejében, az év kezdetén, a hónap tizedik napján, a város elfoglalása után a tizenegyedik évben, éppen azon a napon föltötem volt az Ő. való keze.”

Így indul Ezékiel könyvének 40. fejezete, a folytatásban pedig az újjászülető szentély vízióját írja le.

Ezen a helyen jelenik meg tehát az új év neve, Ezékiel próféta könyve örökítette meg számunkra először. Mintegy 2600 évvel ezelőtt, tőlünk 2600 kilométerre, a mai Irak déli vidékein a fogságban élő zsidók új évet tartottak, zengett a sófár a kúrtharsogás napján. Mi, 2017-ben, az 5778. zsinagógi év előestéjén feltehetjük magunknak a kérdést: vajon szabadok vagyunk?

A zsidó hagyományban a ros hásanái időszak a számvetés, a megtérés, bűnbánat és a megbocsátás jegyében telik. Ha képesek vagyunk szembenézni önmagunkkal, a tetteinkkel, hibáinkkal akkor képesek lehetünk felszabadítani magunkat azoktól a lelki láncoktól, amelyek ránk rakódtak az év során. Az elhalasztott és be nem tartott ígéreteink, vállalásaink, a helyre nem hozott rossz mondatok – ha nem is gondolunk rájuk – mégis ott vannak a gondolataink mélyén, és megoldásra várnak, gátolják felszabadultságunkat.

Az élet nem mindig teszi lehetővé, hogy azt, és úgy mondhassuk, ahogy szeretnénk – talán jobb is néha – de ha túl sokszor fordul ez elő, akkor szembe kell néznünk azzal, hogy miközben feladatainkat teljesítettük, utunkat kerestük, korlátok közé kerültünk.

Ilyenkor fel kell tennünk a kérdést: mit jelent számunkra a szabadság? Hogyan éljük meg azt?

A prédikátor örökérvényű szavait idézem:

Ne légy túlságosan igaz, és ne mutakozz túlságosan bölcsnek!

Ne légy szerfölött gonosz, és ne légy esztelen!

Jó az, ha az egyiket szilárdan tartod, de a másikat sem engeded kicsúszni a kezedből. Aki Istent féli, mind a kettőt végbelviszi.

Gondolatainkban felidézhetjük Ezékiel alakját. Láthatjuk őt fiatal emberként reménykedve az idők jobbra fordulásában, és idősebb korában, elfogadva a megváltoztathatatlant, aki belátta azt, hogy élete eredeti célját nem tudta megvalósítani, mégis új célt keresett és talált magának, a feladat tartotta benne a lelket, a reményt.

Bár két és félezer év telt el azóta, az ember lélekben nem változott igazán. Ma is ugyanúgy töpreng, keresi az útját, keresi a szabadságát, célját, és nem egyszer kell újrakezdenie a keresést. Ünnepünk napjai jó alkalmat adnak mindannyiunk számára, hogy átgondolhassuk, mit mulasztottunk el, és mit kell tennünk, azért, hogy könnyebb lélekkel léphessünk be az 5778. esztendőbe.

Ezen gondolatok jegyében kívánok mindannyiunknak egy jó beíratást és bepecsételtetést.

Sana tova tikatévu vetichatému!
Köszönöm, hogy meghallgattak! ■

Balogh István, a Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola tanára

Holokauszt emlékmű avatása Pereden

Augusztus 14-én, a nyár egyik legforróbb napján sokan gyűltek össze a peredi zsidók emlékhelyén, hogy tanúi legyenek egy nem mindennapi eseménynek. A jóindulatú emberek kezdeményezésére méltó emlékművet állítottak a vézskorszak helyi áldozatainak. Pered egy kis falu, mely az Osztrák-Magyar Monarchia része volt. Régóta éltek itt zsidók. Virágzó közösségük rendelkezett rituális fürdővel, metszővel, temetővel.

A zsidó családok békében, egyetértésben éltek szomszédaikkal. Ugyanúgy dolgoztak, örültek, bánkódtak, mint ők. A háború előtt 150 zsidó polgára volt a falunak, közülük 117-en soha nem tértek vissza a koncentrációs táborokból. A temető viszont Pereden építésben megmaradt, de a 80-as években a kommunista hatalom nyitott térré alakította. A sírkövek közül csak néhány maradt meg emlékeztetőül a temető hátsó kerítésénél. A többi építkezéseken használták fel.

Goldstein Sándornak, a község szülöttjének, aki 1985-től Chicagóban él, szavaiból idéznék. „Szlovákiai utazásaim során rendszeresen ellátogattam Peredre, ahogy azt vallásunk szokásai előírják, főleg a temetőbe. Pár évvel ezelőtt egy ilyen alkalommal megkeresett Darázs Sándor, a Pered Polgári Társulás tagja és tájékoztatott, hogy szándékukban áll emlékművet állítani a helyi Holokauszt áldozatoknak. Nagyon meglepődtem, azonnal felajánlottam támogatásomat. Az emlékmű az egykori temető helyén elkészült. A jóakarató emberek erőfeszítő munkáját hálásan köszönjük. Megtisztelő és egyben meghatározó számomra, mondja Sanyi, ahogy mi hívjuk, - itt állni, hallgatni az ünnepi beszédeket, látni a helyi emberek, volt szomszédaim arcán a meghatódottságot.”

A keskeny terület szélén a megmaradt sírkövek emelkednek a magasba, előttük az impozáns emlékmű az áldozatok neveivel.

A falu vezetésén, lakosságán, a polgári társulás tagjain kívül lerótták kegyeletüket Izrael Állam Nagykövetsége, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetsége, a társegyházak és a környező zsidó hitközségek képviselői.

„Kegyetlen szavak hangzottak el: nevek, számok, emlékek és az, hogy ilyen szörnyűség soha többé, sehol a világon ne fordulhasson elő. Az emlékezés és a tanítás segít abban, hogy a Holokauszt ne merüljön feledésbe. Felhangzott a Kel molé rachamim és a Kadis. Községünk mártírjai már nemcsak statisztikai adatok, nevüket megörökítettük, emlékezünk rájuk. Akire emlékeznek, az örökké él.” - tette hozzá könnyes szemmel Goldstein Sándor.

Részlet Goldstein Sándor Pereden elhangzott ünnepi beszédéből:

Kedves Peredi Barátaim!

Sok szép emlék fűz a községhez. Nagyon örülök, hogy ilyen nagy számmal eljöttek, azért hogy részesei legyenek ennek a történelmi eseménynek. A zsidó naptárban ez a hónap elul, az emlékezés hónapja. Szokás a hozzátartozók sírjának felkeresése. Ma mi is el-

jöttünk, hogy az ősi szokást betartva emlékezzünk. Szeretném megosztani Önökkel lord Jonathan Sacks rabbi néhány gondolatát. A mai világban miért fontos a hit? Próbáljunk választ keresni három kérdésre, amelyet életünk során gyakran felteszünk! Ki vagyok? Miért vagyok itt? Hogyan élek? Emlékeinket külön kell választani a történelemtől. A történelem másokról szól, az emlékeink a mi történelmünk. Ez azt jelenti, honnan jöttem, hová tartozom. A történelem megadja a választ arra, hogy mi történt. A mi emlékeink választ adnak kiletünkre. Nem a bosszú miatt emlékezünk. Ahogy Mózes mondta: Emlékezz a múltra, de ne légy az emlékezés rabja! Áldássá változtasd az emlékezést, ne átokká! Az emlékezés legyen a remény forrása, ne a megaláztatásé! Akik túléltek a Holokausztot, elmesélik az átélteket a fiataloknak, de nem a bosszú miatt, hanem ellenkezőleg, hogy tanítsák őket a való értékekre és a toleranciára. Mózes első könyve a Genézis, vagyis a Teremtés könyve tanítást ad nekünk a jövőre. A legnagyobb ajándék, amit a gyerekeinknek adhatunk annak a tudata, hogy honnan jöttünk, miért küzdöttünk. Emlékezzünk arra, hogy a szabadságot, az emberi méltóságot, csak harc árán értük el. Állandó éberség nélkül ez nem lehet tartós. Emlékezés nélkül a társadalom olyan, mint az utazás térkép nélkül. Könnyen el lehet tévedni... ■

Potoková Katarína cikkének fordítása

A tatabányai szénbányától a Rabbiképzőig

Beszélgetés dr. Oláh Jánossal

Valamikor a szénbányánál kezdtem dolgozni, előbb Komlóm, majd Tatabányán és Oroszlányban. (E „korszakom egyik terméke” a Kohn, a bányász című könyvecském is.) 1989-től vagyok a Rabbiképző „kebelében”, előbb, mint hallgató az Országos Rabbiképző Intézet-Midreshet Yerushalaim judaisztika tanárképző szakán, mostanában pedig rektorhelyettesként és azért tanárként is.

1993-tól 2009-ig tanítottam a Lauder Javne gimnáziumi tagozatán, ezzel párhuzamosan, 1995-től, az Országos Rabbiképző Intézetben, majd jogutódánál az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetemen, különböző tárgyakat. 2009-től „csak” az OR-ZSE a munkáltatóm.

Pár évvel ezelőtt gyakori vendége volt közösségünknek. Mi történt Önnel az azóta eltelt időben?

– 2010-ben elköltöztem Komárom-Esztergom megyéből, így a távolság miatt csak néhányszor volt szerencsém Komáromba látogatni. Sok minden történt azóta, pl.: 2010-től tagja vagyok a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) Hittudományi Bizottságának és a Magyar Tudományos Akadémia Köztisztviselőinek; 2012-től vagyok az OR-ZSE rektorhelyettese; habilitáltam; majd a köztársasági elnök úr egyetemi tanárrá nevezett ki 2014-ben; 2015-ben az emberi erőforrások miniszterétől Scheiber Sándor-díjat kaptam; 2016-tól az OR-ZSE Judaisztika Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanárává neveztek ki. Tanítottam a Pécsi Tudományegyetemen és az ELTE-n, Rabbiképzős munkám mellett. Szerkesztem és bevezető tanulmánnyal látom el a „Magyar Zsidó Tudományok” könyvsorozatot (<http://www.zsidokonyv.hu/spl/203147/Zsido-Tudomanyok-Sorozat>), amelynek eddig 11 kötete jelent meg, emellett számos rövidebb-hosszabb írást, tanulmányt is publikáltam azóta. Talán „szakmailag” ezek a legjelentősebbek. A magánéletben? Megszületett az első unokám.

Kérjük, mutassa be olvasóinknak, milyen tevékenységeket végez az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem rektorhelyetteseként?

– Rektorhelyettesként főleg „hivatalnoki” teendőim vannak, még szerencse, hogy taníthatok heti 10 órában, kompenzációként. Rektorhelyettesi munkám főbb területei a következők:

- a rektor munkájának segítése;
- az Egyetemnek az akkreditációs követelményeknek való mindenkori megfeleltetési teendőinek összefogása, irányítása, a szükséges jelentések, kimutatók elkészítése;

- az Egyetem képviselője a külső szakmai testületekben (pl.: MAB), a minisztériumi megbeszéléseken, egyéb szakmai-és protokolláris üléseken, stb.;

- az Egyetem törvényes működésének, belső szabályzatainak folyamatos nyomon követése;

- az Egyetemi Könyvtár rekonstrukciójának koordinálása, a Könyvtár munkájának, modernizációjának elősegítése;

- az Egyetemet érintő ügyekben véleményemmel, javaslataimmal segítem a rektort, a főtitkár és a gazdasági vezető munkáját;

- és minden „egyéb” ami adódik az Egyetemmel kapcsolatban.

Milyen szakokon tanulhatnak az oda jelentkezők? Kiknek ajánlaná a képzést?

– Jelenleg a következő szakokon folyik oktatás 140 éves intézményünkben:

- rabbiképző szak (MA) – 1877-től;
- zsidó kultúratörténet szak (MA) – 2007-től (1998-tól zsidó művelődéstörténet szak);

- rabbihelyettes szak (BA) – 2006-tól;

- judaisztika szak (BA) – 2006-tól (1989-től judaisztikatanár szak);

- zsidó közösségszervező szak (BA) – 2007-től;

- felekezeti szociális munkás szak (BA) – 2006-tól (1995-től zsidó közösségi szociális munkás, majd zsidó szociális munkás szak);

- zsidó liturgika szak (BA) – 2007-től (1998-tól zsidó liturgiátörténet szak);

- kántorképző szak (szakirányú továbbképzés) – 1998-tól;

- Zsidó Vallástudományi Doktori Iskola (PhD) – 2003-tól.

A képzéseket mindenkinek ajánlom, ki valamilyen szinten a zsidóságról akar tudni és zsidó stúdiumokkal kíván foglalkozni bármilyen szinten, hiszen az OR-ZSE ezért létezik, ez a küldetése.

Milyen más intézményekkel működnek együtt? Milyenek a hallgatók elhelyezkedési esélyei?

Az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetemnek sok hazai felsőoktatási intézménnyel van együttműködési megállapodása, de ezek még nem teljesedtek ki igazán intézményi szinten, de a lehetőség

adott. Külföldi intézményekkel is természetesen kapcsolatban vagyunk, itt is van még előre lépési lehetőségünk. Oktatóink közül sokan, köztük jómagam, tanítunk más egyetemeken, és nálunk is tanítanak oly kollégák, kik másik egyetemen vannak főállásban. Van „rálátásunk” a többi magyarországi felsőoktatási intézmény munkájára, tevékenységeire és személyes kapcsolatban vagyunk az ottani kollégákkal.

Végzett hallgatóink elhelyezkedését, beilleszkedésüket a munka- vagy a tudomány világába, nyomon követjük, erre szolgál az úgynevezett DPR (Diplomás Pályakövető Rendszer). Gyakorlatilag minden végzett hallgatónk el tudott helyezkedni, döntő többségben az OR-ZSE-n szerzett szakképzettségének megfelelően.

Milyen terveik vannak a jövőben?

Erre a kérdésre röviden és lényegre törekszem válaszolni, ugyanis október 31-én járt le a rektori pályázat leadási határideje, minden attól függ, hogy ki lesz az új rektor 2018-tól.

Az OR-ZSE Szabadegyetem keretében ma is gyakran megfordul a régió közösségeiben. Hogyan látja e kis kilék jövőjét?

Valóban sok helyre hívnak és tarthatok szabadegyetemi előadásokat, de ezen alkalmak nem arra szolgálnak, hogy a kis kilék helyzetét felmérjem és jövőjüket meg tudjam ítélni. Mivel én többnyire vidéken élek, azért van fogalmam problémáikról és korlátozott lehetőségeikről. Rendkívül sok függ a közösség vezetőitől, hogy be tudnak-e vonni fiatalokat a közösségi programokba, és olyan közösségi programokat szervezzenek, amelyek a kilék tagjait és a helyi zsidóság „vallástalan”, de valamilyen zsidó kötődésű tagjai érdeklődésének megfelelően és ezáltal kialakuljon egy olyan kapcsolat amelyet majd lehet valamilyen irányban tovább építeni. A komáromi kile már évek óta jó példát szolgáltat, kívánatos volna, ha mind több kile követné magukat, ezzel csak nyernének. ■

PT

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

66. fejezet Bumm-bumm

(2012. március 13.)

Péntek reggel továbbindultunk kirándulásunk következő állomására. Kivillamosoztunk a buszpályaudvarra, átestünk az elengedhetetlen csomagátvilágításon. Jegyvásárlás, kis várakozás. Az Egged 437-es járatán vettünk búcsút Jeruzsálemtől. Ha a telefonom nem merült volna le, élvezhettem volna a wifi szolgáltatást, sebjaj, állítólag idén a vonatokat is felszerelik majd ingyen nettel.

Csupa zöld volt minden az országút mellett, míg leereszkedtünk a Júdeai-hegyek között. Nem volt tele a busz, aki akart, már Purim előtt elutazott. Másfél óra alatt értük el a tengerparti várost.

Június óta több mint tízszer jártam Ashkelonban, a pálmákkal szegélyezett bevezető úton olyan érzésem volt, mintha most mutatná a település a legszebb arcát. Mindenfelé virágok, nap-sütés, a hideg napok után kellemes hőmérséklet. Yossi várt minket a busznál, odahaza Orna finom étkei kényeztették a „messziről-jött” vendégeket. A gondosan ápolt kert ismét fotózásra csábított. Minden olyan idillinek tűnt. „Méltó befejezede lesz ez a testvér-napoknak...” – gondoltam kicsit elhamarkodva.

Kora este rápillantottam a hírekre. A gázai célzott támadásról olvasva, átfutott az agyamon, ennek még rakéták is lehetnek a következményei. Elhessegettem a nyomasztó felvetést. A vacsorára hivatalos volt a helyben tanuló Eszter, akivel néhány hete már összefutottunk idelent (azaz Dél-Izraelben). Együtt néztük meg a komáromi hitközség 220. évfordulójára készült filmet, elfogyasztottuk a többfogásos estebédet. Talán úgy 23 óra felé járhatott, amikor meghallottuk az első „bumm-bumm”-ot. A laptopból csak úgy záporoztak a hírek, lövik a szomszédos Ashdodot. „Itt húznak át a rakéták a fejük felett.” - jegyezte meg Yossi. „Ebből még riasztás lehet nálunk is” – fűzte hozzá Orna.

Alig telt el tizenöt perc s felsüvöltöttek a légvédelmi szirénák. Megfagyott a levegő egy pillanatra, Tudtam, ez előfordul errefelé, de... Az eddigi – nyugodt időszakokban tett – látogatásaim során, számomra annyira hihetetlennek

tűnt, hogy bármi megzavarhatja e földközi-tengeri kis „ékszerdoboz” mindennapjait. Nem volt idő a töprengésre, gyors léptekkel a biztonsági szobába mentünk. A tompa „bumm-bumm”-ok, a közelben felállított „Vaskupola” légvédelmi üteg elhárító-rakétáinak kilövését kísérő pici rázkódások, s a zárt ablakok mellett csak halkán hallható szirénák még abszurdabbá tették a helyzetet. Talán fel sem fogtam teljesen, mi is történik. Itt most az a legszörnyűbb, hogy statisztikailag kicsi az esélye egy a „szomszédok” által küldött sabeszi „ajándék” becsapódásának. Mégis mi van, ha a következő ránk esik?

Annak idején az általánosban a polgári védelmi napokon még azt tanították, egy sziréna jelzi a légiveszély elejét, egy a végét. Dél-Izraelben csak egyszer szól a dermesztő hang. Fülel az ember, merre hallja a becsapódást vagy a sikeres elhárítást, s 10 perc múlva kísétál a betonfalú, vasajtóval lezárható szobából.

Már lefekvéshez készülődtünk, mikor újra jött a hangjelzés. „Ez most a lenti szirénák hangja” – súgta oda Orna, s a ház ura már be sem jött a védett szobába. „Ja, kérem a különböző településrészek felől szóló szirénák megkülönböztetésére még nem vállalkoznék.” – vontam le a tanulságot, miközben azon morfondíroztam, talán kéni kéne egy matracot, s inkább idebent aludni ma este.

Volt még egy-két „bumm-bumm” az éjszaka folyamán, szerencsére reggelig nem szólaltak meg ismét a szirénák. Az óram csipogására inkább szeretek felébredni, mintsem ezek hangjára. Újra ott ültünk, ezúttal pizsamában, a biztonsági szobában.

Napközben szerencsére csend honolt a tájon. Izgatottan olvastuk a híreket, amelyek a szomszédos településekre irányuló rakétákról szóltak. Jeruzsálemből érkezett látogatóba egy család, a gyerkőcök Yerryvel és Tulával, a két virgonc macskával játszottak a kertben. Néhány közelben elhúzó vadászgép robaja törte csak meg az ünnepi hangulatot.

Katasztrófaturistaként elautóztunk a légvédelmi ütegehez. „Ezt Tominak is látnia kell!” - jegyezte meg Yossi. Nekem korábban már volt szerencsém megszemlélni a hadiipar új fejlesztését a távolból.

Az ebéd utáni pihenő vége felé újra „bumm-bumm”, ismét sziréna nélkül. Elutazásunk előtt rokonlátogatóba mentünk Miriamhoz és Aharonhoz. Kedélyesen beszélgettünk, ettük a finom sütitket és a gyümölcssalátát, amikor egyszer csak „bumm-bumm-bumm... bumm-bumm...” vagy hat-szor-hétszer. Közösen búcsúztattuk el a szombatot a Havdalán, majd a vasútállomásra mentünk.

Máskor az emeletes vonat felső szintjén utazom, most inkább lentre szálltunk. „Mikor érünk ki a zónából?” - tette fel bátyám a kérdést annak tudatában, hogy Ashdod felé vitt az utunk. „Rehovotnál fellélegezhetünk, odáig csak ritkán lőttek el eddig.” – hangzott a nem túl magabiztos válaszom.

Tel-Avivhoz közeledve nagyot sóhajtottunk. Magunk mögött hagytuk a „háborús” övezetet. Mi megtehetjük, ellenében a rokonokkal, ismerősökkel, s azal a több-százezer emberrel, akiknek Dél-Izraelben van az OTTHONuk.

(2012. március 15.)

Tel-Aviv HaShalom állomáson szálltunk le a vonatról. Nati és Dan már várt ránk az épület előtt, hazafuvaroztak Ramat Ganba. Volt még öt közös óránk a testvéremmel. A nekem hozott dolgok kipakolása, egy-két hazaküldendő bőröndbe helyezése, nagy beszélgetés, közös pizzázás az Uziel utcában egy étteremben, ahova kilenc hónapja terveztem már benézni.

Persze, ilyenkor száguldanak a más-kor oly lassan telő esti másodpercek. Eljött a búcsúzás ideje. Legalább annyira hirtelen, mint mikor szeptemberben unokatestvérem esküvőjén köszöntem el szüleimtől és bátyámtól. Akkor ők továbbmentek Jeruzsálembé, én meg Ramat Gan felé.

(Folytatás a következő oldalon.)

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

Utóirat 4. rész

Ha azt kérdezitek, mi lett volna a zsidók sorsa a Soá után, Izrael nélkül, menjetek be egy tyúkketrecebe és nézzétek meg, mi történik ott egy sebzett tyúkkal! A társai halálra csipdesik. A világ zsidóságának a sorsa Izrael nélkül nem lett volna más, és főleg nem lenne más mint ezé a sebzett tyúké.

Külföldön. még a Soá előtt, amikor, mint diákok, más, antiszemita diákokkal csetepatékba keveredtünk, amelyeket egyik fél se vett túl komolyan, azt kiabálták utánunk, hogy „büdös zsidók” és azt, hogy „hep, hep” Az, hogy бүдös zsidó, az még csak hagyján, bár a kiabálók rendszerint бүдösebbek voltak, mint mi, de mi az a hep, hep? Senki sem tudta nekem megmagyarázni. Csak az alijázásunk után egy pár hónappal, a Haifai Múzeum egy kiállítása során oldódott meg a talány. Az antik pénzérmék között figyelmes lettem egy, a Bar Kochba lázadás leverése után kiadott római ércpénzre. Az egyik oldalán a szöveg az volt, hogy: „Judea capta”. A gyér latin tudásomból annyira még futotta, hogy megértettem: „Judea el van foglalva”. Az érem másik oldalán a gyászoló Cion lány ül egy fűzfa alatt és az érem alján: „H.E.P.” Nem nyugodtam, amíg nem találtam a Múzeumban egy szakértőt, (Internet akkor még nem volt), aki elmagyarázta nekem, hogy ezek kezdőbetűk. „Hierosolyma Est Perdita”, azaz, „Jeruzsálem el lett pusztítva.” Ezt a pénzt majdnem kétezer évvel ez előtt nyomták és azóta ezek a kezdőbetűk Európa szerete a zsidógyűlölők sértő, megalázó, megszegyenítő és sebző csatakiáltása lett. Sem az üvöltő, sértő csöcselék, sem az űzött zsidók nem ismerték ezeknek a kezdőbetűknek az értelmét, de az ismeretlen szavak az eszünkbe idézték, hogy örök vándorlásra vagyunk ítélve, hogy egy hazátlan, megtűrt nép vagyunk, védelem nélkül, és az rüg belénk, aki akar.

Ma van már hazánk. Van hazánk, és mit teszünk vele? Most az úgynevezett „cionizmus utáni” korszakban élünk, és kigúnyolunk mindent, ami szép volt. Ma nem lehetsz elismert történelemtanár, vagy pláne egyetemi professzor, ha nem találsz a tényeknek „más megvilágítást” Azt hitted, hogy amikor öt arab állam hadserege ellen harcoltunk, akkor, az emlékezetünk szerint, kevesen voltunk a sokak ellen? Dehogyan mondja a professzor, ez csak egy olyan legenda. Valójában, a hírszolgálatunk és a szervezetségünk

miatt, minden harcban, többségben voltunk. Úgy tudtad, hogy az arabok azért hagyták el az országot, mert az Arab Tanács erre felhívta őket, és mert tudatában voltak annak, hogy ők mit tennének a zsidókkal, ha ők lennének a győztesek? Ez csak propaganda, mondja a professzor. Az igazság, hogy kiűztük őket, vérfürdő közepette és erre bizonyíték is van a Hagana levéltárában, egy cédulának, amelyet Mojse irt Jankelnek, egy mellékmondatában, amely erre világosan utal. Hol vannak az áldozatok? Hol vannak a tanúvallomások? Hol vannak a tömegsírok? Ugyan kérem, kicsire nem nézünk. A lényeg, hogy a professzor doktorátusa biztosítva van, eddig ismeretlen „tények” felkutatásáért. Vannak viszont köztünk lelkiismeretes emberek, és jó, hogy vannak ilyenek, akik emlékeznek a szomorú karavánokra, fáradt arab asszonyokra, akik mentek az ismeretlen felé, akiknek fáj a mai napig, hogy egy bajtársuk talán durvábban viselkedett a kivonulókkal, mint kellett volna, és ez elég arra, hogy megerősítse a bölcs professzor következtetéseit. Az igazság azonban az, hogy sem Izrael alapítása előtt, sem utána, nem volt ilyen tisztakezű háború – már amennyire egy háború tisztakezű lehet – mint Izrael felszabadító háborúja, és ez, ne felejtjük el, sok éves arab terror és az európai Soá után.

Vannak. persze még események, amelyeknek a „valódi és rejtett” indítóokait fel kell fedni. A világégésből megmaradt európai zsidóság alijázatása a felszabadító háború alatt, és után, több mint egy millió lélek, egy év alatt, amikor az országban alig volt mit enni? Nyilvánvaló: az ország így akart részvétet kelteni, hogy nagyobb támogatást kapjon. A keleti zsidók, és főleg az észak-afrikai, marokkói zsidók alijázatása? Hiszen olyan helyről hozták őket, ahol jólétben és jó szomszédságban éltek az arabokkal, és tették ezt csaló propaganda segítségével, hogy itt alantas, kétkezi munkásokként használják ki őket, becsületükbe gázolva DDT porozással és avval hogy évekig maábarákba, átmeneti táborokba tartották őket. Azt mondjátok, hogy a zsidók ott állandó fenyegetés alatt éltek? Hogy ez a kifáradt, kiéhezett ország ugyanolyan feltételeket adott nekik, mint azoknak a – nem keleti – zsidóknak, akik előttük érkeztek? Hogy minden új alijá, a természet rendje szerint, alulról kell, hogy kezdje, és hogy a maábará barakkjai voltak abban az időben az egyetlen lakóhely, amelyet az ország képes volt adni? ■

Folytatjuk

Egy év Izraelben

(Folytatás az előző oldalról.)

Harmincévesen a férfiembernek nem illik meghatódnia, próbáltam hát én is erős lenni. Lekísértem Tomit a Negba utcára, megöleltem, s már jött is a gépkocsi. Lehitraot! – integettem, mikor tovagördült. Ott álltam még pár percig a tel-avivi éjszakában, lágy szellő fújdogált a kihalt utcában. Hát ismét egyedül maradtam, távol a biztonságot adó otthontól, a családtól, némi szomorúság lett rajtam úrrá.

Pár óra múlva csörgött a telefonom, Tomi a Ben Gurion Repülőtérrel hívott. Meghagytam neki, jelezze, ha az útlevel-

vizsgálat után lefelé baktat a tranzit rotundájához. Aludni amúgy se nagyon tudtam, filmszerűen peregetek le az elmúlt 4,5 nap együtt töltött kalandjai. Azon törtem a fejem, mit és hogyan írok majd le a Posztdok nplóba.

Mire beértem másnap az egyetemre, már le is szállt Pesten. Várunk valamit, s az pillanatok alatt tova repül. A lényeg, minden percet hasznosan töltöttünk, „rekordszámú” találkozónk volt, jégszobrokat láttunk, villamosoztunk, s sajna a déli rakétákból is kijutott (ezt szívesen kihagytuk volna). Vasárnap volt, új hét, új élmények, de ez már egy másik történet. Kedves Tomi, köszönöm, hogy jöttél, TODA!!! ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

A kis kék bársony ruha

Még óvodába jártam, mikor szüleim beírtak délutáni zenei óvodába, mivel szerintük rejtett zenei tehetségem volt. Szerettem járni a zenei óvodába, de sajnálom, hogy a szüleim tévedtek, nem lett belőlem zeneművész. A tanév befejezésekor nagy ünnepség volt a tanítványok és a szülők részvételével. Emlékszem, hogy egy belvárosi gyerekuhra szalonban készítették nekem egy gyönyörű sötétkék bársony ruhát, csipkés gallérral, amelyre nagyon büszke voltam, ahogy ez a fényképeken is látható.

Az esemény után nemsokára kivándoroltunk Izraelbe, a ruhát is vittük. Az elemi osztályokba szokásos volt az ünnepek előtt az egyik tanórán az ünnepről megemlékezni. Ilyenkor a tanítványok nem a megszokott iskolai egyenruhában jöttek, hanem ünnepi öltözetben. Azokban az időkben mindenki nagyon szerényen öltözködött. Sokszor gyerek az idősebb testvér kínótt ruhájában jött. A felnőttek ünnepi öltözéke fehér ing vagy blúz, sötét színű nadrág vagy szoknya volt. Mi, akik nem régen érkeztek Budapestről, egész mást gondoltunk arról, hogy, mit jelent ünnepies ruhába menni az iskolába. Megjelentem a sötétkék csipkés galléros ruhámban. A gyerekek, akik tudnak gonosznak és rosszindulattúak lenni, kinevetek. A tanító néni próbált megvédeni, dicsérte a szép ruhámat. Az elején nem érttem, hogy mi a hiba, de azt érttem, hogy kigúnyolnak, sírva hazaszaladtam. A tanító néni délután eljött hozzánk és megmagyarázta, hogy az itteni öltöztetés más mint Európában, illetve a Budapesten.

A világnézet a mértékletességet és a szerénységet helyezi előtérbe, itt nincs helye a szép kék bársony ruhának.

Szerencsémre hamarosan a ruha kicsi és szűk lett rám, már nem esett szó arról, hogy valamilyen alkalommal felvegyem. De a nosztalgia nem múlt el. Gimnazista koromba kértem, hogy Anyám varrjon a bársony ruhából egy divatos mellényt, amely akkortájt mindenkinék tetszett. A csipkés gallérból kidíszítettem a zsebeket. Nem tudom, hogy meddig élveztem, de egy nap félretettem, évek múlva megtaláltam és diszpárnát varrtam belőle. Máig is megvan a párna, egy kicsit kopott, a csipke már helyenként elszakadt, de az emlékek bele vannak varrva és semmi se tudja kiradírozni azokat.

Most ősszel a divatdiktátorok kijelentették, hogy a legtrendibb anyag a bársony. Pár hete egy esküvőn szembe jött velem egy elegáns fiatalasszony sötétkék bársony ruhában csipke gallérral, egy pillanatra magamat láttam a gyerekkori zongoraversenyen. Nem ismertem az illetőt, nem tudtam meg-

kérdezni, hogy hol vette a ruhát. Talán meg se mondta volna, de azóta keresem a „én“ ruhámat az áruházakban, butikokban. Vannak utánzatok, de a valódit még nem tanáltam, de egy szép nap biztos fogunk találkozni.

Kék bársony ruhám még nincs, de pár hete megtanultam és kipróbáltam egy sütemény receptet, amelynek a neve:

Piros bársony torta

Hozzávalók a tortához: 2 egész tojás és még egy sárgája, 3 pohár liszt, 1 pohár cukor, 3/4 pohár olaj, 1 pohár joghurt vagy kefir, 1 kis só, 1 kávéskanál vanília kivonat, 1 zacskó eper, cseresznye vagy málna ízű puding vagy zselatin, 1 kávéskanál kakaó, 1 tasak sütőpor.

Hozzávalók a krémhez: 15 dkg vaj, 40 dkg krémtúró, 1 pohár porcukor

Elkészítése: A tojásokat a cukorral felferjük, és adagolva hozzáadjuk az olajat. A száraz hozzávalókat összekeverjük és a kefirrel vagy joghurttal adagolva hozzákeverjük a tojásokhoz. 20-22 cm-s tortaformában előre melegített sütőben 50-55 percig sütjük.

A krémhez a hozzávalókat összekeverjük. Miután a torta teljesen kihűlt, félbe vágjuk és közé tesszük a krémet és a tetejét is megkenjük vele. Díszíthetjük piros gyümölcscsel vagy cukorkával. ■

Dr. Orna Mondschein

Szukot Dunaszerdahelyen

Október 5-én, délután, Szukesz első napján tartottuk meg a dunaszerdahelyi hitközség udvarán az ünnepélyt. A feldíszített sátorban jellegzetes jellegzetes ételek és italok fogadták az ünnepre érkezőket. A sátorkészítésnél segítettek kedves vendégeink Izraelből-két rabbi család a gyerekeikkel együtt. Hitközségünk tagjain kívül az ünnepségen megjelentek barátok, ismerősök, sok óvodás és iskolás gyerek. Megtisztelték bennünket jelenlétükkel a a szomszédos hitközségekből is (Győr, Komárom, Nitra, Galánta, Selye és Pozsony). Kornfeld Tibor, vezetőségi tag üdvözölte vendégeinket, utána az egyik izraeli rabbi mondott bevezető beszédet az ünnepéről. Az izraeli gyerekek dalokat énekeltek és engem tisztelték meg azzal, hogy előadjam az ünnep jelentéséről szóló előadásomat. Utána lehetősége volt mindenki-

nek elmondani a bróchét az ünnepi csokorral majd következett az estébe nyúló „szmúzolás“. Remélem, kedves vendégeink jól érezték magukat és ezúttal is megköszönöm, hogy eljöttek. Végezetül azt kívánom, hogy a jövőben minél több ilyen összejövetelen tudjunk találkozni. ■

Feldmár Tibor

ŽNO Bratislava má nového predsedu

Rozhovor s MUDr. Tomášom Sternom – II. časť

Ako vyzerá v súčasnosti židovský život v Bratislave?

Niečo som už naznačil v predošlých odpovediach. Aktuálne má naša Obec vyše 500 členov a zastrešuje rôzne záujmové kluby a aktivity. Náboženský život sa obmedzuje predovšetkým na jedinú zachovanú synagógu na Heydukovej ulici. Jedným z garantov kontinuity tohto života je osoba nášho hlavného rabína, pána Barucha Myersa. V posledných rokoch rozvíja rôzne hodnotné aktivity aj pán rabín Kapustin. Tieto sa však stále dejú pod hlavičkou ÚZ ŽNO, mimo priestorov nášho Komunitného centra, čo je neštandardné a je to z môjho pohľadu veľká škoda. O bezpečnostných rizikách takéhoto delenia ani nehovorím. Keďže si aktivity pána Kapustina v prospech členov našej Obce veľmi ceníme, verím, že sa nám podarí v budúcnosti presvedčiť vedenie ÚZ ŽNO, aby sa tieto konali tam, kde aktivity pre členov Obce patria, teda v Komunitnom centre našej Obce.

Aké vzťahy máte s ostatnými obcami v regióne?

Tu vidím veľké nedostatky. Aj keď je bratislavská ŽNO najväčšia na Slovensku, spolupráca v podobe spoločných aktivít pre našich členov všetkých vekových kategórií, vnímam ako prirodzenú samozrejmosť a nutnosť. Pevne verím, že sa nám postupne v spolupráci s vedením obcí v Komárne, Dunajskej Strede, Galante, v Nových Zámkoch, ale aj iných ŽNO podarí pripraviť spoločné aktivity. Nevidím dôvod, prečo by ľudia z Komárna nemohli prísť na našu oslavu Chanuky, alebo iných sviatkov, alebo zúčastniť sa na spoločenských podujatiach. Ako veľmi dôležitú vidím spoluprácu pri zabezpečení kvality náboženského života a bezpečnosti našich členov. Je to však proces, ktorému budú predchádzať stretnutia vedenia našich obcí. Určite takéto budem v najbližšej dobe iniciovať a verím, že sa výsledky skoro dostavia.

Ako vidíte budúcnosť židovskej komunity na Slovensku? Aké sú vaše vízie ohľadne menších miest?

Táto otázka je mi kladená často, čo je prirodzené. Odpoveď ale nie je ľah-

ká a určite nie jednoznačná... **O počet členov sa paradoxne až tak nebojím. Obavu skôr mám o zachovanie židovského ducha, resp. charakteru našej komunity.**

V tejto súvislosti treba zdôrazniť aj to, že Židovská náboženská obec nie je kultúrna alebo spoločenská organizácia. Už na základe svojho názvu a registrovaného štatútu je to cirkevná inštitúcia, ktorá vytvára platformu pre náboženské, ale prirodzene aj kultúrne a spoločenské vyžitie svojich členov. Zjednodušene povedané, vy-

tvára predpoklad pre to, čo nazývame „Jidischkeit“. **Definovanie našej identity sa pritom nesmie primárne diať cez prekonané utrpenie holokaustu a už vonkoncom nie cez hľadanie nejakých umelých novotvarov, ale stávaním na nám vlastných zákonoch a tradíciách, ktoré našu identitu kreovali po celé naše dejiny. Tento základ vie mať veľmi modernú podobu bez toho, aby sme stratili zo zreteľa ten správny smer.**

Podľa aktuálnych štatistík len 11% európskych komunit prezentovalo v minulých rokoch nárast počtu svojich členov. Keď sa nám podarí pripraviť atraktívnu agendu, neprepadnúť vnútorným rozkolom a predovšetkým jasne zdefinovať uvedený židovský cha-

rakter, verím, že môže slovenská židovská komunita rásť a rozvíjať sa.

Aj keď hypotetická demografia nie je dobrým vodidlom, dovoľm si malú ilustráciu, prirodzene na príklade našej Obce. Odhadujeme, že v Bratislave žije mimo komunitu minimálne 100 potenciálnych členov v produktívnom veku. **Popri tomto „potenciáli rastu“ bude zásadná tiež veľakrát spomenutá schopnosť našej komunity pritiahnúť mladú generáciu dnešných stredo- a vysokoškolákov, ktorých rodičia, resp. starí rodičia už členmi Obce sú.** Pre zatraktívnenie Obce nám však aktuálne chýba hlavne nadšenie, spontánnosť a predovšetkým prirodzená súťaživosť, ktorá bola tak príznačná pre porevolučné obdobie. **Máme veľa skvelých a aktívnych klubov, ale skoro žiadne spoločné, t.j. všečlenské aktivity,** akým boli napríklad legendárne Fóra, alebo „Púrimové plesy“, ktoré však v závere už, žiaľ, stratili pôvodný židovský nádych... O úplne kľúčových aktivitách, ktorými sú pravidelné B-ho-sluby, až na výnimku Veľkých sviatkov, ani nehovorím.

Sme však zďaleka najväčšia židovská komunita na území Slovenska. Čo je ale podstatné, ako snáď jediná židovská komunita na Slovensku, disponujeme aj druho- a tretogeneračným potenciálom na zachovanie nádeje pre kontinuitu židovského života v budúcnosti. Ináč povedané, keď v najbližších 20-30 rokoch nepríde k nejakej dnes ťažko predvídateľnej udalosti, alebo organizovanej imigračnej vlne, bude tradičný židovský život obmedzený skoro výhradne na naše hlavné mesto. Otázka je, ako bude tento život vyzerat?

Predpokladom pre zachovanie židovstva v Bratislave, a tým pochopiteľne aj na Slovensku, je prirodzene **jednotnosť našej komunity, daná rešpektovaním pravidiel profesionality vo veciach riadenia a správy, ale predovšetkým neochvejnosťou pri dodržiavaní tých zásadných pravidiel, tvoriacich základ našej židovskej identity!** Akákoľvek alternatíva uvedeného prirodzene ústi do zlyhania celistvosti komunity a jej identity ako takej. Tento trend by de facto predznamenal agóniu slovenského židovstva, a to nechceme predsa dopustiť! ■

V Tešedíkove znelo Pamätajme – Zachor!

Bol horúci 14. augustový deň tohto roka, keď sa na pietnom mieste posledného odpočinku tešedíkovských Židov zhromaždili obyvatelia obce, jej čelní predstavitelia, vzácní hostia zblízka i zďaleka, aby sa stali svedkami nevšednej udalosti. Na kúsku zeme, ktorí je pre Židov posvätný, vznikol vďaka iniciatíve miestnych ľudí dobrej vôle dôstojný pamätník obetiam holokaustu, ktorí boli odvlečení zo svojho domova do táborov smrti.

Malá obec, s pôvodným názvom Pered, bola oddávna súčasťou Rakúsko-uhorskej monarchie. Aj Židia tu žili od nepamäti. Rozvíjala sa tu prosperujúca židovská komunita so synagógou, mikvou, mohelom, šojchetom, cintorínom. Židovské rodiny tu pracovali, radovali sa aj smútili, rovnako ako ich nežidovskí susedia, s ktorými mali vždy dobré vzťahy. Veď sa vzájomne potrebovali. Pred vojnou tu žilo asi 150 židovských občanov, prežil z nich iba zlomok, 117 z nich sa domov nevrátilo.

Hoci židovský cintorín v Perede prežil vojnu nepoškodený, komunistická vláda sa v 80. rokoch rozhodla premeniť ho na park. Náhrobky boli odstránené kvôli vytvoreniu otvoreného priestoru, len niekoľko náhrobných kameňov zostalo pozdĺž zadnej steny ako pripomienka toho, čo bolo predtým, väčšina kameňov bola použitá v stavebníctve.

„Počas návštev Slovenska som pravidelne navštevoval Pered a hlavne cintorín, ako to káže naša viera“, hovorí Alexander Goldstein, rodák z tejto obce, ktorý sa tu nielen narodil, vyrastal, ale doteraz má pevné spojenie so svojím rodiskom, napriek tomu, že už od roku 1985 žije s rodinou v Chicagu, a pokračuje: „Pred niekoľkými rokmi ma pri takejto príležitosti vyhľadal pán Ladislav Darázs, člen občianskeho združenia Pered Polgári Társulás a oboznámil ma s úmyslom združenia, postaviť v obci pamätník holokaustu pre židovských martýrov, ktorí zahynuli v období šoa. Bol som veľmi milo prekvapený a hneď som ho uistil o svojej podpore. Pamätník mal vyrásť na mieste bývalého cintorína, ku ktorému mám osobitý vzťah“, vyznáva sa Alexander.

Zámer sa vďaka dobrým ľuďom a neskutočnému úsiliu podaril. Patrí im za to veľká vďaka a uznanie! Na úzkom páse zeme čnejú do výšky zvyšky náhrobných kameňov, na čelnej strane stojí dôstojný pamätník s menami obetí. „Bolo mi ctou stáť tu, zároveň to bol pocit radosti aj smútku“, hovorí Šaňo, ako ho tu poznajú, „a počúvať príhovory vzácných hostí, vidieť oči domácich obyvateľov, mojich bývalých susedov. Okrem predstaviteľov obce a členov občianskeho združenia, tu vzdala úctu obetiam delegácia veľvyslanectva Štátu Izrael,

Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v SR, predstavitelia kresťanských cirkví, okolitých židovských náboženských obcí, novinári... Zneli kruté slová histórie, mená, čísla, spomienky. Ale zároveň aj hlas proti všetkému zlu vo svete a viera v to, že sa takéto zverstvá už nikdy nebudú opakovať! To je memento pre budúce generácie. Spomienky a vzdelávanie je kľúčovým nástrojom, aby holokaust nebol zabudnutý. Znela clivá melódia modlitby El male rachamim i kadiš, ktorí odriekali židovskí muži, prítomní na tryzne. „Martýri z našej obce už nie sú len štatistikou, ale majú svoje mená, zvečnené v kameni. Veď na koho sa spomína, ten ostáva žiť navždy“, dodáva so slzou dojatia v oku Alexander Goldstein. Neboli to jediné slzy, ktoré sa blysl v očiach prítomných. Zachor! Pamätaj!

Katarína Potoková

Zo slávnostného príhovoru Alexandra Goldsteina

Vážení priatelia! K Tešedíkove a Tešedíkovčanom ma viaže veľa milých spomienok a príbehov. Tie sa postupom času stali nezabudnuteľnou pamiatkou. Som veľmi rád, že ste prišli v takom hojnom počte, aby ste boli súčasťou tejto historickej udalosti. Tento mesiac, podľa židovského kalendára mesiac elul, je mesiacom spomínania. Vtedy je zvykom navštevovať na cintorínoch hroby našich príbuzných. A dnes sme aj my prišli, dodržiavajúc starodávny zvyk, aby sme s úctou spomínali na našich zosnulých. Rád by som sa s vami podelil o niektoré myšlienky rabína lorda Jonathana Sacksa. Prečo je v dnešnom sekulárnom svete dôležitá viera? Pokúsme sa hľadať odpovede na tri otázky, ktoré si počas života opakovane kladieme: Kto som? Prečo som tu? Ako žijem? Musíme oddeliť naše spomienky od histórie. História, to sú príbehy niekoho iného. Spomienky, to je moja vlastná história. To znamená, odkiaľ som prišiel a kam patrí. História zodpovie otázku: Čo sa stalo? A naše spomienky zas povedia: Tak kto som vlastne? Nespomíname kvôli pomste. Ako povedal Mojžiš, pamätaj na minulosť, ale nestaň sa otrokom spomienok! Premeň spomienky na požehnanie, a nie na kliatbu, nech sú zdrojom nádeje, a nie poníženia! Tí, ktorí prežili holocaust, do dnešných dní zdieľajú svoje spomienky mladým ľuďom, ale nie kvôli pomste, práve naopak: aby ich učili vzájomnej tolerancii a skutočným hodnotám. Prvá kniha Mojžišova, Genesis, teda Kniha stvorenia, nám dáva ponaučenie do budúcnosti: Najväčším darom, ktorý môžeme odovzdať našim deťom, je vedomie toho, odkiaľ sme prišli a za čo sme bojovali. Pamätajte na to, že slobodu, ľudskú dôstojnosť sme získali iba za cenu bojov. Bez vedomej ostražitosti však nemôžu byť trvalé. Spoločnosť bez pamäte je taká, ako cestovanie bez mapy. Lahko možno zablúdiť... ■

SUKOT 5778 v Dunajskej Strede

Sviatok stánkov, Sukot, sme na dvore náboženskej obce v Dunajskej Strede oslávili 5. októbra 2017. Vo vyzdobenom stane čakali na prítomných charakteristické jedlá a nápoje tohto sviatku.

V prípravách nám pomáhali naši milí hostia z Izraela – dvaja rabíni so svojimi deťmi. Okrem členov našej náboženskej obce sa na oslave zúčastnili aj priatelia, známi, mnoho škôlkarov a školákov. Prišli medzi náš aj milí hostia zo susedných náboženských obcí – z Győru, Komárna, Nitry, Ga-

lanty, Šale a Bratislavy. Prítomných privítal člen vedenia našej náboženskej obce Tibor Kornfeld, potom sa slova ujal rabín z Izraela, ktorý nám porozprával o samotnom sviatku. Zaspievali nám izraelské deti a dostalo sa mi tej cti, že som mal prednášku o význame tohto sviatku.

Potom mal každý možnosť predniesť príslušné požehnanie so sviatočnými ratolestami a nasledovalo „šmúzovanie“ až do večera.

Verím, že sa naši hostia cítili medzi nami dobre a touto cestou im dakujem za to, že nás poctili svojou návštevou. Záverom vám všetkým želim, aby sme sa v budúcnosti mohli zúčastniť ešte na mnohých podobných stretnutiach. ■

Tibor Feldmár

ŽNO v Komárne opäť pomáha bezdomovcom

Podobne ako v uplynulých rokoch, naša náboženská obec sa aj v tomto roku zapojí do zimnej starostlivosti o bezdomovcov. Koordinátorom tejto práce je dobrovoľník Zoltán Kollár. Rokovania na mestskom úrade sa okrem organizátora zúčastnil aj predseda ŽNO Anton Pasternák. ■

Gábor Presser v Útulku

V nedeľu, 22. októbra sme v Útulku privítali milého hosťa, Gábora Pressera, ktorý prišiel medzi nás aj so svojimi priateľmi. Po návšteve synagógy a mikromúzea sme si s naším vzácnym hosťom veselo podiškurovali. Na snímke Gábor Presser s priateľmi a Zoltánom Kollárom. ■

(Foto: Judita Haasová)

Nové vzdelávacie videá každý týždeň: MACHAR – učme sa spoločne o židovstve

V rámci online vzdelávacieho programu nájdete na našej webovej stránke každú stredu nové filmy. Registrovaní užívatelia nájdu vzdelávacie materiály všetkých semestrov na nasledujúcom linku: <http://kehreg.com/machar/>. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Šalom podporili: Sara Hassan Cohen (Izrael) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Zo zdrojov získaných vďaka úspešnému projektu sme redakcii Spravodajcu zakúpili nový fotoaparát. V nasledujúcich číslach nášho periodika sa objavia snímky zhotovené už touto novou pracovnou pomôckou.

☆ V spolupráci s Maďarským židovským múzeom a archívom v Budapešti rozbiehame v rámci programu Európa pre občanov nový veľkolepý projekt, zameraný na zdokumentovanie osudov deportovaných z Komárna a okolia.

☆ S finančnou podporou Nitrianskeho samosprávneho kraja uzrie zkrátko svetlo sveta náš nový propagačný materiál a mobilná výstava o komárňanskom rituálnom kúpeli, mikve.

☆ Židovský kalendár luach na rok 5778 si naďalej môžete vyžiadať na sekretariáte.

Deň 17. decembra 2017 o 14.00 hodine v Útulku krčmové piesne z Odesy – koncert Ferenc Jávoriho a Tamása Dunaiho.

V Tešedíkove znelo Pamätajme

Na kúsku zeme, ktorí je pre Židov posvätný, vznikol vďaka iniciatíve miestnych ľudí dobrej vôle dôstojný pamätník obetiam holokaustu, ktorí boli odvečení zo svojej domova do táborov smrti. (strana 3.)

Chanuka s Ferencom Jávorim a Tamásom Dunaim v Útulku

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou každého srdečne pozýva na slávnosť svetiel, ktorá sa uskutoční dňa **17. decembra 2017 o 14. hodine** v Útulku.

Program:

- Krčmové piesne z Odesy – koncert Ferenca Jávorihho a Tamása Dunaiho
- Program študentov Gymnázia Jánosa Selyeho – účastníkov Medzinárodnej súťaže v prednese poézie a prózy Alberta Kardosa
- Slávnostné zapálenie sviečok

Pre deti máme pripravené prekvapenie! Podujatie sa uskutoční s finančnou podporou mesta Komárno, Nadácie Gábora Bethlena a Úradu vlády Slovenskej republiky – Programu podpory menšinových kultúr 2017. Oslavujte s nami! ■

Sviatok Chanuka

Chanuka začína v tomto roku v **utorok 12. decembra** zapálením prvej sviečky. Poslednú sviečku (ôsmu) budeme zapalovať tiež v utorok, 19. decembra. Sviatok končí v **stredu, 20. decembra** západom slnka. Podrobný príspevok o sviatku Chanuka si môžete prečítať v našom decembrovom čísle. ■

Možnosť objednať si chanukové sviečky

ŽNO v Komárne aj v tomto roku zabezpečí pre každého záujemcu chanukové sviečky. Vaše objednávky očakávame **do 1. decembra** na e-mailovej adrese kile@menhaz.sk, alebo na telefónnom čísle 7731-224. ■

Myšlienky redaktora

Dvadsaťosem rokov po nežnej revolúcii môžeme právom predpokladať, že každý, kto sa chcel vrátiť na miesta, kedysi uzatvorené železnou oponou, tak už urobil – navštívil svoje rodné mesto, vyhladal svoje tunajšie korene. Situácia však nie je taká jednoduchá. Takmer každý mesiac dostávame elektronické listy – najmä z Izraela – v ktorých nám naši súverci pochádzajúci z Komárna oznamujú, že nás za krátko navštívia.

Takéto stretnutia sú vždy radosť. Po prvýkrát privítať niekoho, kto pred sedemdesiatimi rokmi uzrel svetlo sveta v našom meste a kto sa potom po niekoľkých mesiacoch či rokoch so svojou rodinou usadil v Svätej zemi. Tieto okamihy prežívajú naši hostia spolu s nami so slzami v očiach; nájsť to-ktoré meno v povojnovj matrike, objaviť blízkych či vzdialených príbuzných v archíve, položiť kameň na hrob predkov. Nedávno si jeden takýto návštevník zaspomínal na svoje prvé krôčiky, ktoré urobil v Ulici biskupa Király a na Klapkovom námestí sa v myšlienkach vrátil do obchodíka s cukrovinkami svojho príbuzného.

Ešte stále nie je neskoro vybrať sa k nám, navštíviť naše mesto a novým kameňom mozaiky prispieť do zbierky Mikromúzea Ármina Schnitzera. Zachovať tým ďalšie stopy slávnej minulosti Židovskej náboženskej obce v Komárne. ■

PA

